

Privates kjøp av svart arbeid

En befolkningsundersøkelse gjennomført for Skattedirektoratet i samarbeid med Samarbeidsforum mot svart økonomi

Sperrefrist 8. november 2006

Gunhild Rui
02. november 2006

Innhold

- Prosjektbeskrivelse
- Oppsummering og konklusjon
- Hvor utbredt er kjøp av svart arbeid?
- Hvem er kjøper svart arbeid og hvorfor?
- Hva kjennetegner atferden til dem som kjøper svart arbeid?
- Holdninger til kjøp av svart arbeid

Prosjektbeskrivelse

UNDERSØKELSENS FORMÅL	Avdekke befolkningens atferd, holdning og kunnskap i forbindelse med privates kjøp av svart arbeid.
OPPDRAKSGIVER	Skattedirektoratet
KONTAKTPERSON	Bente Tverli og Per Arne Paulsen
OPINIONS KONSULENT	Gunhild Rui, Vibeke Molland Bergh og Hans Petter Skogstad
DATAINNSAMLINGSMETODE	Telefonintervju
DATO FOR GJENNOMFØRING	September/uke 36-38, 2006
HVEM ER UNDERSØKELSEN REPRESENTATIV FOR?	Det er trukket et tilfeldig representativt utvalg av befolkningen 18 år eller eldre (yngste er 18 og eldste er 89 år). Det er 66 personer over 70 år med i undersøkelsen. 70 prosent er ringt på fasttelefon og 30 prosent på mobil.
ANTALL INTERVJUER	Det er gjennomført 1918 intervjuer hvorav de første 1000 ble intervjuet landsrepresentativt. Deretter ble det fylt opp med intervju slik at vi oppnådde 100 respondenter i hvert fylke. I denne rapporten fremstiller vi kun de 1000 landsrepresentative intervjuene.
FRAFALL	Totalt ble det benyttet 12026 telefonnummer, 5590 ønsket ikke å besvare undersøkelsen og i 4518 tilfeller var det ikke mulig å få tak i respondenten.
VEKTER	Resultatene for de 1000 som er landsrepresentative er vektet for kjønn- og alderfordelingen i befolkningen. Resultatene pr. fylke er ikke vektet.
FEILMARGINER	Resultatene må tolkes innenfor følgende feilmarginer: 2-3 prosentpoeng for hovedfrekvensene. Tallene for undergrupper vil ha større feilmarginer: Svar fra en gruppe på 100 personer vil ha feilmarginer på ca 5,9 - 9,8 prosentpoeng

ANALYSEMETODER

FREKVENSPANALYSE OG SAMMENHENGER	Figurene viser hovedfrekvenser og peker på noen sammenhenger som har signifikante utslag. Kun forskjeller som er statistisk signifikante/robuste, kommenteres i rapporten. Forskjellene fremstilles i blå tekstbokser ved siden av grafene og med røde sirkler i tabellene. Relevante kommentarer fra en tilsvarende undersøkelse i Vestfold (heretter kalt Vestfoldundersøkelsen) i 2006 vises i gule tekstbokser. Disse analysene er gjennomført på det landsrepresentative og vektete utvalget av 1000 personer.
LOGISTISK REGRESJON	Denne metoden er benyttet for å få så godt innblikk som mulig i følgende spørsmål: Hvem kjøper svart? Hvem kjøper hva svart? Hvem kjøper hvor mye svart? Hvem er mest tilbøyelig til å kjøpe svart? Hvem tilhører hvilke grupper? Bakgrunnsvariablene som er benyttet for å teste dette er: kjønn, alder, utdanningsnivå, inntektsnivå og kommunestørrelse. Disse analysene er gjennomført på hele utvalget 1918 personer

Oppsummering

Hvor utbredt er kjøp av svart arbeid?

- Vi har funnet at 13 prosent av nordmenn over 18 år har kjøpt svart arbeid i løpet av de to siste årene
 - Dette samsvarer med andre undersøkelser på området
 - Svart arbeid omfatter i hovedsak renhold og ulike håndverkertjenester. Hvis svart arbeid hadde vært vanlig i flere typer tjenester ville trolig en høyere andel kjøpt svart arbeid i løpet av et år
- I tillegg er det 17 prosent som har vurdert å kjøpe svart arbeid
- For de fleste, 82 prosent, er det lite sannsynlig at de vil kjøpe svart arbeid dersom de blir tilbudt det i løpet av det nærmeste året
- Mange, 45 prosent, kjenner til at andre har kjøpt svart arbeid
 - Dette er i tråd med at langt de fleste, 84 prosent, kom i kontakt med tilbyder av svart arbeid gjennom kolleger, naboer eller bekjente. Kjøp av svart arbeid er tydeligvis noe man snakker om blant kjente

Oppsummering

Hvem kjøper svart arbeid og hvorfor?

- Alle kan være en kjøper av svart arbeid, vi finner altså ingen klare sammenhenger mellom kjøp av svart arbeid og bakgrunnsvariable som kjønn, alder, inntekt, utdanning eller hvor man bor.
 - Med andre ord hvis du visste alle disse opplysningene om en person, ville du i svært liten grad vært flinkere til å plukke ut en kjøper av svart arbeid enn den som plukket ut 13 av 100 rent tilfeldig.
- Likevel fremkommer det noen sammenhenger som i noen grad forklarer hvem som er kjøper av svart arbeid:
 - Menn, personer i alderen 40-49 år, folk bosatt i større byer og personer med høy inntekt er de største kjøperne
 - Svart arbeid består av ulike tjenester med forskjellige kjøpegrupper og forskjeller på tilbudssiden. Kvinner kjøper derfor i høyere grad renholds- og dagmammatjenester, de yngste kjøper i mindre grad håndverkertjenester (færre eier egen bolig)
- Å kjøpe svart arbeid regnes som *billig*, og det er dermed den begrunnelsen flest oppgir for å kjøpe svart arbeid. Paradoksalt nok sjekker 67 prosent av de som har kjøpt svart arbeid ikke prisen på tilsvarende hvitt arbeid
- Siden svart arbeid regnes som billigere, kunne man forledes til å tro at svart arbeid i høyere grad kjøpes av lavinntektsgrupper. Vår undersøkelse viser det motsatte – høyinntektsgrupper kjøper mer svarte tjenester

Oppsummering

Hva kjennetegner atferden til dem som kjøper svart arbeid?

- Renhold utgjør den største gruppen av svart arbeid
 - Det kan skyldes høy etterspørsel og relativt stort tilbud av svarte tjenester på området
- Av de som har kjøpt svart arbeid, har 28 prosent kjøpt utenlandsk arbeidskraft, mens kun 8 prosent har kjøpt av en de vet er trygdet
- Av de som kjøper svart arbeid, har de fleste (69 prosent) kjøpt tjenester for under 10.000 kroner på to år. 27 prosent har kjøpt for mellom 10 og 50.000 kroner og resten (4 prosent) for 50.000 kr eller mer
- Ikke uventet er det bekjente som først og fremst er formidlere av svart arbeid, og det er få som sjekket markedsprisen før de handlet svart arbeid sist
 - Siden det er bekjente som oftest er kilden til kunnskap om hvor man kan få kjøpt svart arbeid (84%), er det ikke unaturlig at man heller ikke ser det som nødvendig å sjekke markedsprisen (67% har ikke sjekket prisen på tilsvarende hvitt arbeid)

Oppsummering

Holdninger til kjøp av svart arbeid?

- De aller fleste ser ut til å kjenne til hva som kan skje dersom de kjøper svart arbeid
 - Vi ser også at de som vi regner som de bevisste kjøperne er klar over hva de gjør
- Å kjøpe svart arbeid er, som vi har sett tidligere, noe som regnes som *billig*, men kvaliteten og leveringstiden er det delte meninger om
 - De bevisste kjøperne er i større grad fornøyde med kvalitet og leveringstid
- Langt de fleste har barrierer mot å kjøpe svart arbeid
 - Hele 72 prosent er enige i at det føles galt å kjøpe svart arbeid fordi det strider mot loven
- De fleste vet hva de skal gjøre for å unngå å kjøpe svart arbeid, men 30 prosent kjenner *ikke* til hva de skal gjøre
 - Det er en tendens til at de som i størst grad kjøper svart arbeid, også vet mest om hva de skal gjøre for å unngå å kjøpe svart
- De spurte har tro på at flere av tiltakene myndighetene kan iverksette for å hindre kjøp av svart arbeid. De foreslåtte tiltakene får alle rundt 50 prosent oppslutning.

Konklusjon

- 13 prosent har faktisk kjøpt svart arbeid de siste to årene, mens 45 prosent kjenner til andre som har kjøpt svart arbeid. Faktisk kjøp er dermed mindre vanlig enn hva man skulle tro ut fra kjennskapen til kjøp av slike tjenester
- Det er vanskelig, ved hjelp av objektive kjennetegn, å peke ut hvem som er kjøper av svart arbeid.
 - Men vi vet noe om at tilbud og behov styrer kjøp. Småbarnsfamilier i tidsklemme med god økonomi kjøper derfor med større sannsynlighet renhold eller barnepass svart
 - Informasjonskampanjer bør derfor rette seg mot potensielle kunder av de ulike typene av svarte tjenester, f.eks info om håndverkertjenester i blader som kunder vanligvis leser når de er i modus for kjøp av håndverkertjenester
- De fleste mener at staten kan iverksette tiltak som kan fungere, men det er ikke entydige resultater som peker på et tiltak frem for et annet. Trolig må flere tiltak til:
 - Informere om regelverket og konsekvenser, for eksempel "hvor billig er det egentlig å kjøpe svart arbeid?"
 - Øke oppdagelsesrisikoen og sanksjonere overtredelsene
 - Endre regelverket slik at det kan bli enklere å levere tjenester hvitt
 - Påvirke kjøpernes oppfatning av den reelle prisen på svarte tjenester, som består av søkekostnader + risiko for å bli tatt + risiko for feil + pris

Hvor utbredt er kjøp av svart arbeid?

Er kjøp av svart arbeid utbredt?

- *45 prosent av befolkningen har bekjente som har kjøpt svart arbeid siste to år*
 - *Kjøp av svart arbeid er utbredt som fenomen man snakker om*
 - *Likevel er det ikke mer enn 13 prosent som selv har kjøpt svart arbeid som privatperson*

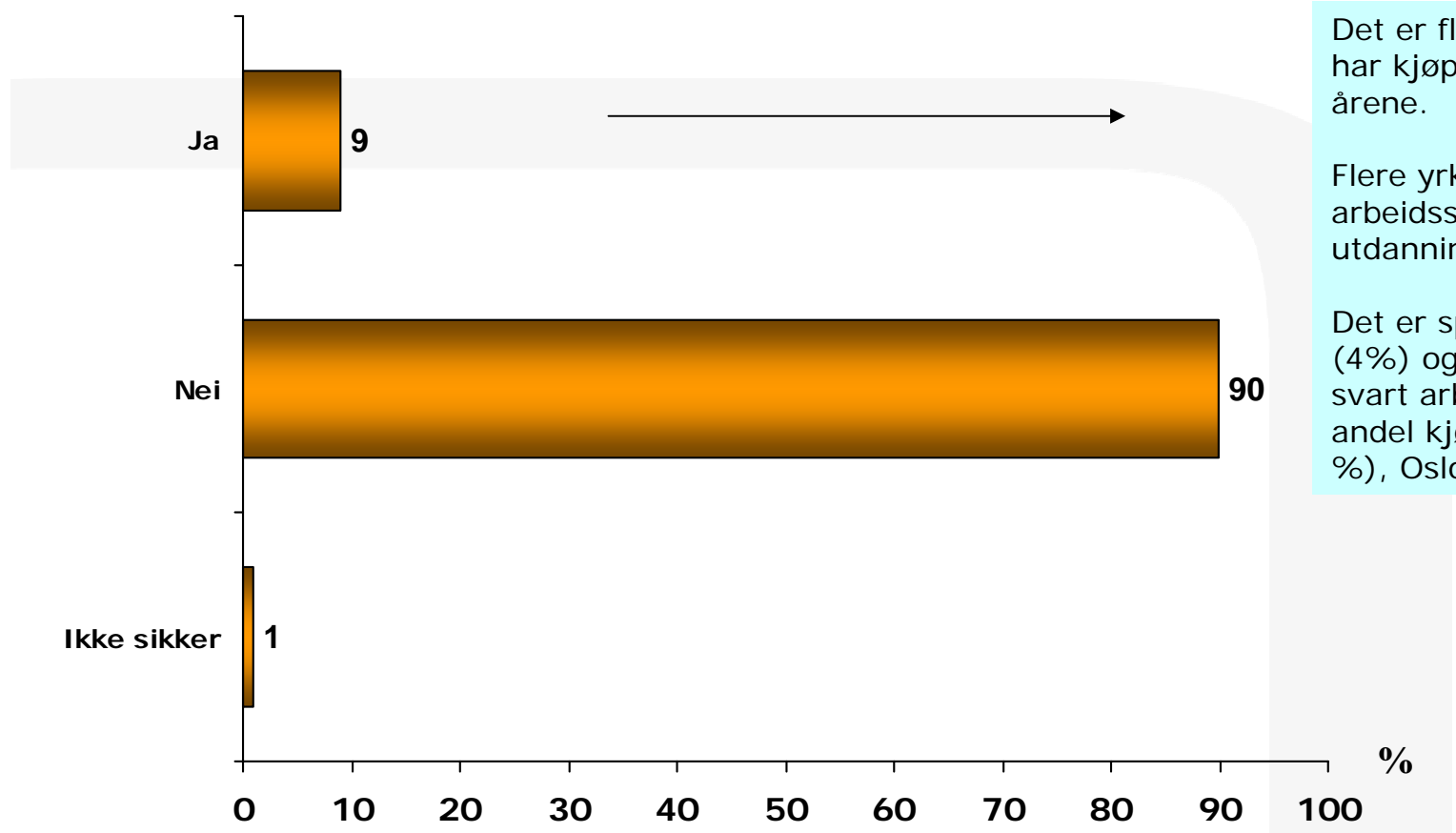
- *Blant de 87 prosentene som ikke har kjøpt svart arbeid siste to år, har 17 prosent vurdert å kjøpe svart. Det betyr at 29 prosent har kjøpt eller vurdert å kjøpe svart arbeid i løpet av de siste to årene*

- *Det er også slik at 82 prosent mener der er lite eller ikke sannsynlig at de vil kjøpe svart arbeid selv om de blir tilbudt det i løpet av det nærmeste året*

9 prosent oppgir at de i løpet av de siste to årene har kjøpt svart arbeid

Spm. 1: Har du i løpet av de siste to årene kjøpt arbeid svart? (N=1000)

Det er flere menn enn kvinner som har kjøpt svart arbeid de siste to årene.

Flere yrkesaktive enn arbeidssøkende og de som er under utdanning har kjøpt svart arbeid

Det er spesielt lav andel i Finnmark (4%) og Troms (5%) som har kjøpt svart arbeid, mens det er høyest andel kjøpere i Sør-Trøndelag (14%), Oslo (13%) og Akershus (12%)

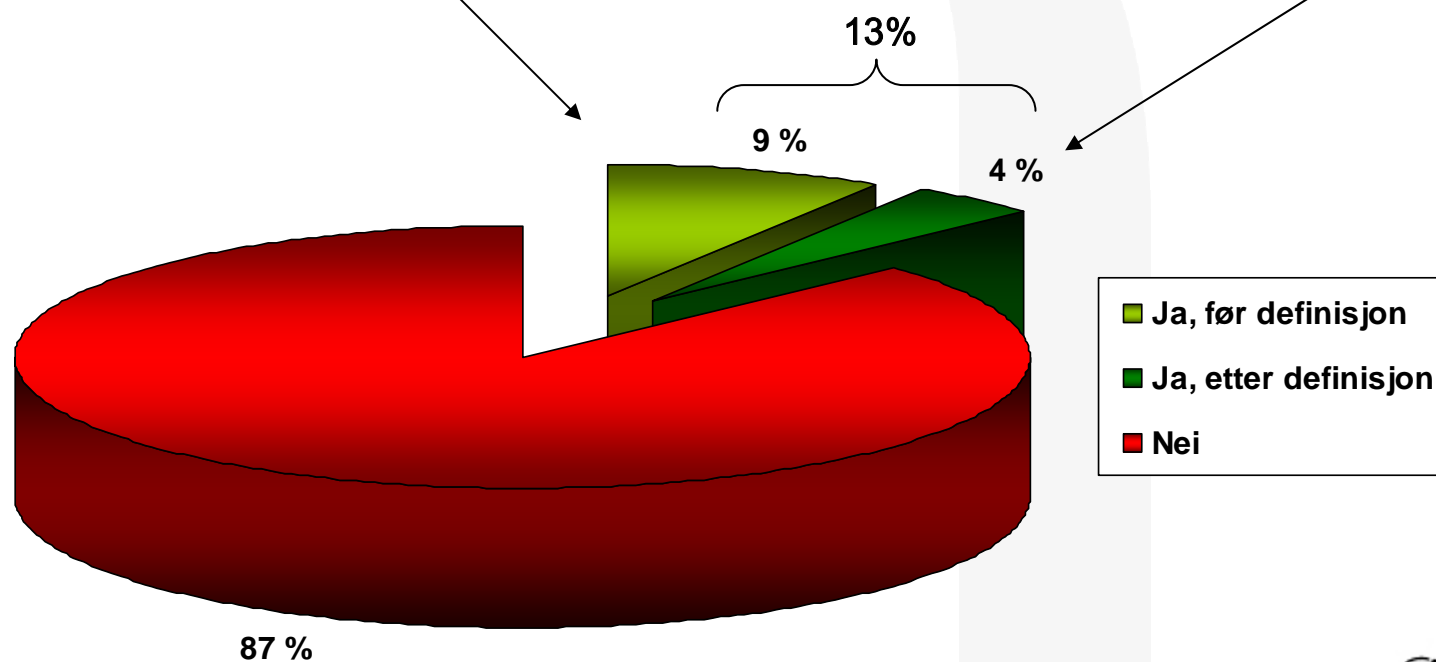
Totalt har 13 prosent kjøpt svart arbeid i løpet av de to siste årene

Spm. 1 og spm. 2: Total andel som har kjøpt svart arbeid i løpet av de siste to årene? (N=1000)

Spm. 1: Har du i løpet av de siste to årene kjøpt arbeid svart? (N=1000)

HVIS SVART NEI ELLER IKKE SIKKER PÅ SPM1
Spm. 2: Svart arbeid kan være arbeid som du betaler for kontakt uten regning eller kvittering der dere avtaler at deler av betalingen skal holdes utenfor. Det er også svart arbeid hvis noen jobber regelmessig for deg uten at dere oppgir lønnen til skattemyndighetene. Med denne definisjonen i mente tror du at du har kjøpt svart arbeid i løpet av de siste to årene? (N=907)

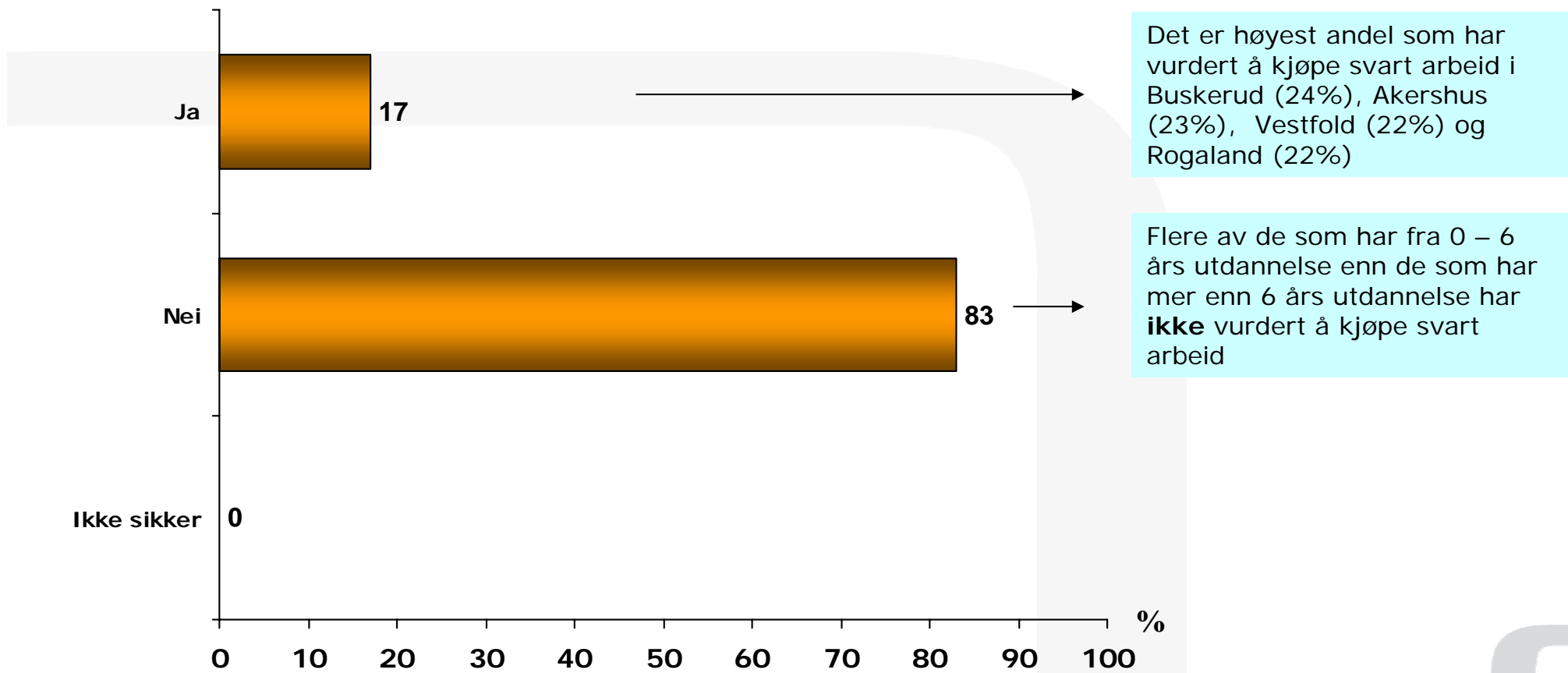
Våre resultater samsvarer med undersøkelser gjort i Vestfold og i en rekke Europeiske land (Norge inkludert)

- I Vestfoldundersøkelsen, en tilsvarende undersøkelse av privates bruk av svart arbeid i Vestfold, foretatt av Sentio i juni 2006, oppgir 19 prosent at de har benyttet svart arbeidskraft i løpet av de siste 5 årene
 - Resultatene fra denne undersøkelsen (13 prosent på 2 år) samsvarer med funnene fra Vestfoldundersøkelsen.
- European Social Survey (kilde: Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste) viser at 1 av 4 nordmenn har kjøpt svart arbeid i løpet av de siste 5 årene
 - Tatt i betraktning at det er spurt om siste 5 år mot 2 år i vår undersøkelse, er dette tall som samsvarer godt med våre resultater
- European Social Survey viser også at andelen som kjøper varer og tjenester svart er lavest i Nord-Norge og høyest på Østlandet
 - Dette er også klart sammenlignbart med hva vi har funnet i vår undersøkelse:
 - Det er spesielt lav andel i Finnmark (4 prosent) og Troms (5 prosent) som har kjøpt svart arbeid, mens det er høyest andel kjøpere i Sør-Trøndelag (14 prosent), Oslo (13 prosent) og Akershus (12 prosent)

17 prosent oppgir at de i løpet av de siste to årene har *vurdert* å kjøpe svart arbeid

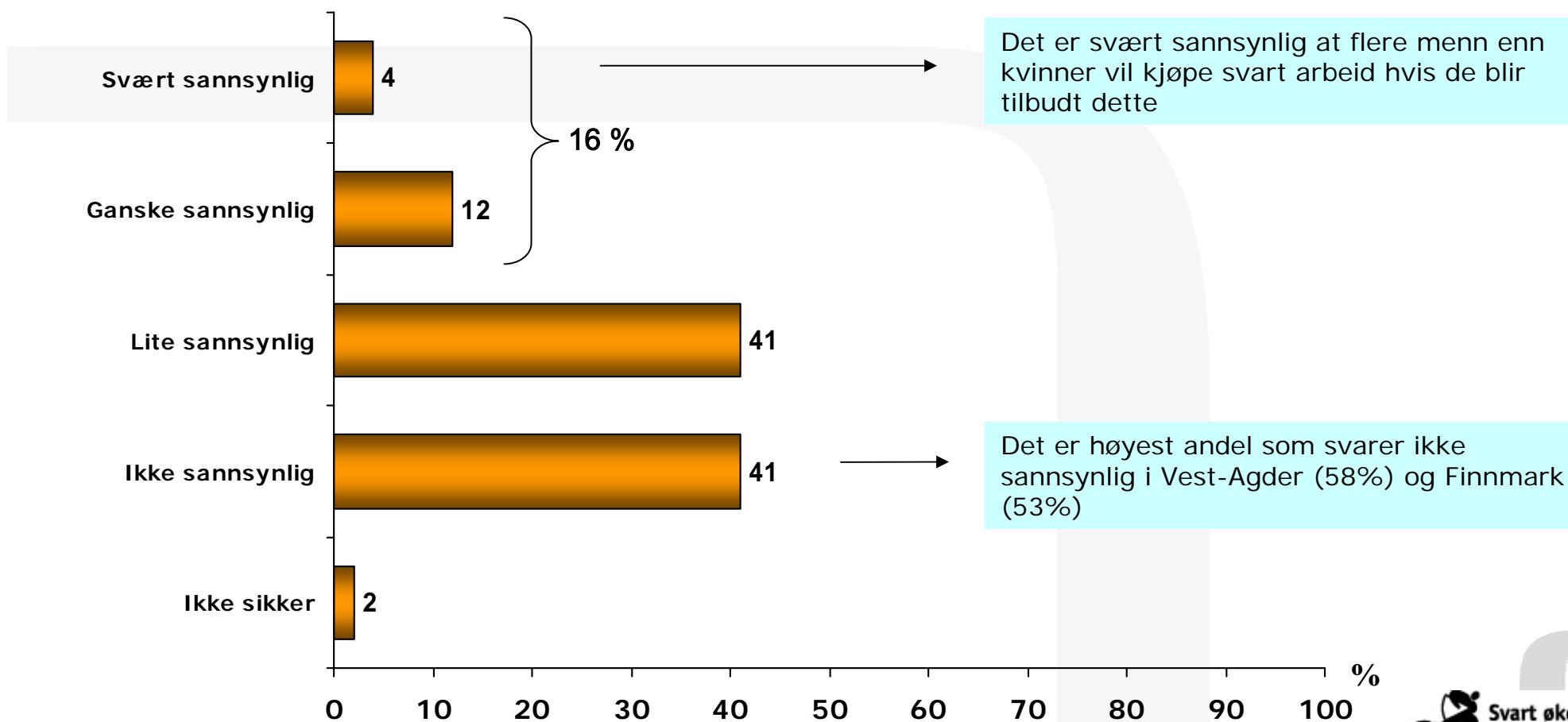
HVIS SVART NEI ELLER IKKE SIKKER PÅ SPM2
Spm. 3: Har du i løpet av de to siste årene vurdert å kjøpe svart arbeid? (N=874)

16 prosent oppgir at de sannsynligvis vil kjøpe svart arbeid dersom de blir tilbudt det i løpet av det nærmeste året

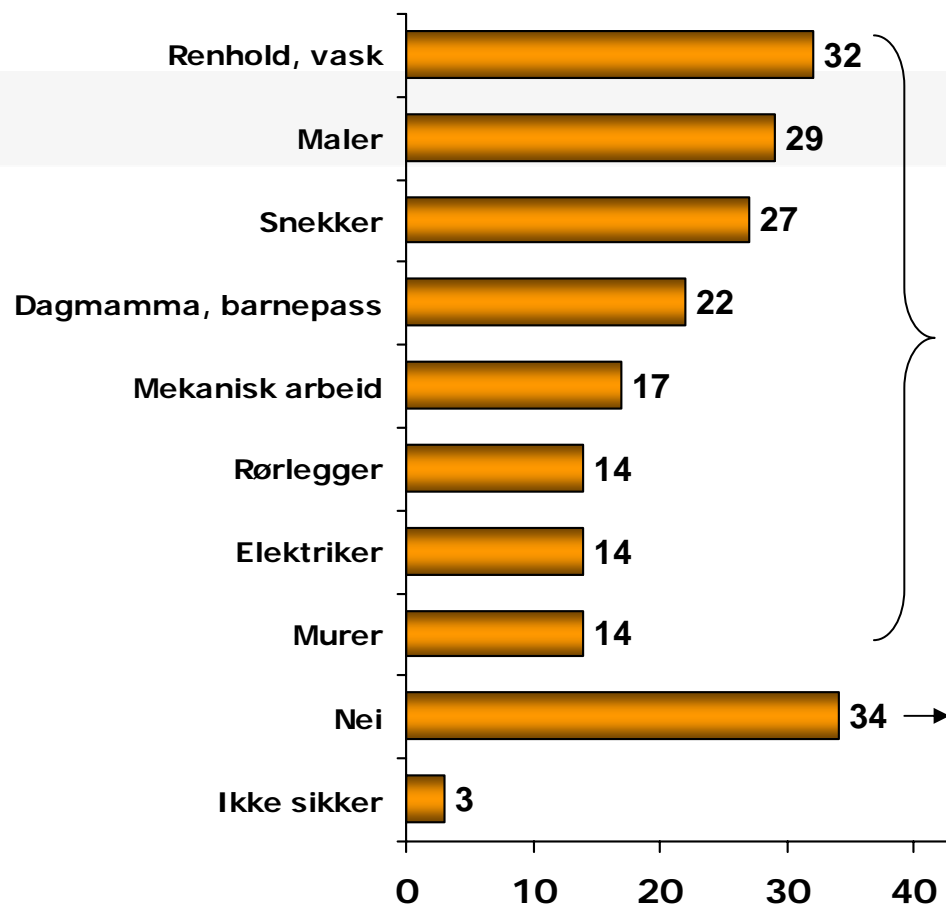
Spm. 12: Hvor sannsynlig er det at du vil kjøpe svart arbeid dersom du blir tilbudt det i løpet av det nærmeste året? (N=1000)

Flest ville være mest tilbøyelig til å kjøpe renhold, maler- eller snekkerarbeid svart

Spm. 13: Er det noen av følgende områder du kan være mer tilbøyelig til å kjøpe svart arbeid innenfor enn andre? I så fall, hvilke av følgende områder er det? (N=1000)

Flere kvinner enn menn er mer tilbøyelige til å kjøpe svart arbeid innenfor området renhold, vask enn andre områder
Oslo peker seg ut ved at hele 49% oppgir renhold

Flere menn enn kvinner er tilbøyelige til å kjøpe svart arbeid til rørlegger-, snekker-, murer-, mekanisk-, og elektrikerarbeid '

Flere i de tre yngste aldersgruppene enn i den eldste er mer tilbøyelige til å kjøpe svart snekkerarbeid enn andre områder. Det samme gjelder for dagmamma, barnepass

Flere i Oslo enn i de øvrige landsdelene er mer tilbøyelige til å kjøpe svart arbeid til renhold, vask enn andre innenfor andre områder.

Flere som leier enn eier er mer tilbøyelige til å kjøpe svart arbeid innefor områdene; snekker, elektriker, murer og mekanisk arbeid enn andre områder

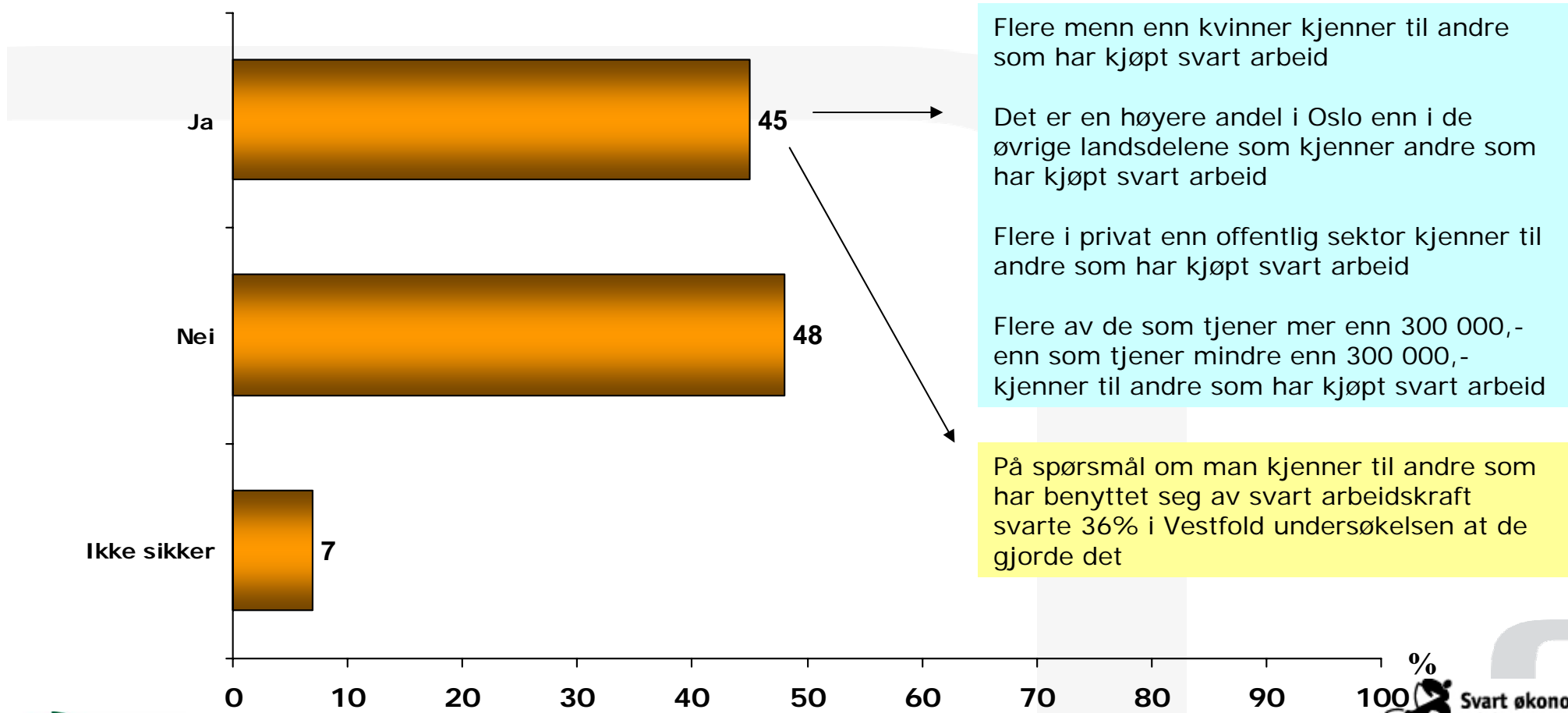
Flere i den eldste aldersgruppen enn i de øvrige aldersgruppene er ikke mer tilbøyelige til å kjøpe svart arbeid innenfor et område fremfor et annet

Flere som eier enn leier er ikke mer tilbøyelige for å kjøpe svart arbeid innenfor det ene området fremfor det andre.

Mange kjenner til at andre kjøper svart arbeid

Spm. 10: Kjenner du til om andre i din familie eller bekjentskapskrets i løpet av de siste to årene har kjøpt svart arbeid? (N=1000)

Flere menn enn kvinner kjenner til andre som har kjøpt svart arbeid

Det er en høyere andel i Oslo enn i de øvrige landsdelene som kjenner andre som har kjøpt svart arbeid

Flere i privat enn offentlig sektor kjenner til andre som har kjøpt svart arbeid

Flere av de som tjener mer enn 300 000,- enn som tjener mindre enn 300 000,- kjenner til andre som har kjøpt svart arbeid

På spørsmål om man kjenner til andre som har benyttet seg av svart arbeidskraft svarte 36% i Vestfold undersøkelsen at de gjorde det

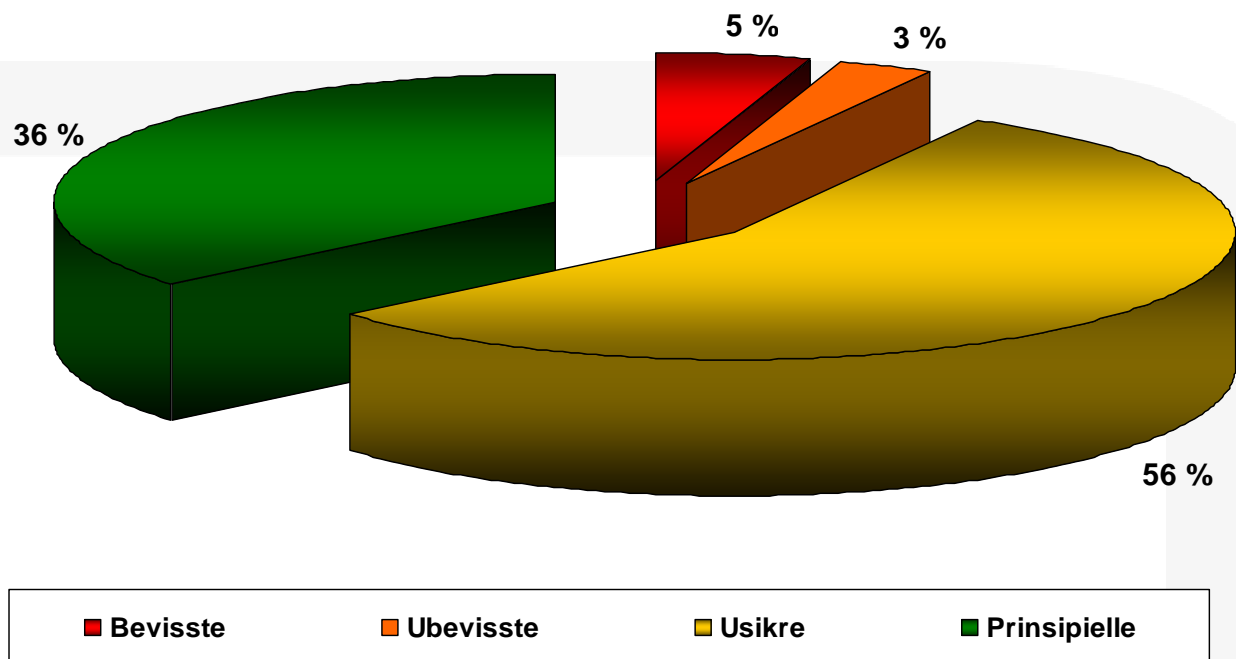
Hvem kjøper svart arbeid og hvorfor?

Det er få som er bevisste kjøpere av svart arbeid, og flere som har en prinsipiell holdning mot å kjøpe svart arbeid

Sammensetning av spm. 1, 2, 3 og 12 (N=1000)

Det er flere menn enn kvinner blant de *bevisste* og *ubevisste* kjøperne av svart arbeid, mens det er flere kvinner blant de *prinsipielle*.

Det er høyere andel blant de med flere enn 6 års utdanning enn de med 1 til 6 års utdanning blant de *bevisste* kjøperne av svart arbeid.

Det er lavere andel blant de som arbeider i offentlig sektor enn øvrige yrkesaktive blant de *bevisste* kjøperne av svart arbeid.

De **bevisste** har kjøpt svart arbeid og vil sannsynligvis gjøre det igjen i fremtiden
De **ubevisste** har kjøpt svart arbeid (etter å ha fått def.) og vil sannsynligvis kjøpe igjen eller er usikker på det
De **prinsipielle** har ikke vurdert å kjøpe svart arbeid og vil heller ikke gjøre det i fremtiden
De **usikre** er alle andre mulige kombinasjoner som ikke har kjøpt eller sagt de ikke vil vurdere det i fremtiden

Resultater ved bruk av multivariate metoder (logistisk regresjon)

Spørsmål	Signifikante positive bidrag	Signifikante negative bidrag
Hvem kjøper svart?	Menn, 40-49 år, høyeste inntekter, største kommuner	50 år+, lavere inntekter, minste kommuner
Hvem kjøper hva svart?	Mekanisk arbeid: Under 30 år og 30-39 år kjøper oftere enn 50+	Håndverker: under 30 år kjøper sjeldnere enn 50+, Renhold/Dagmamma: Menn kjøper sjeldnere enn kvinner
Hvem kjøper hvor mye svart?	Under 10.000 kr: 30-49 åringene kjøper mer enn 50+ Over 10.000 kr: 30-49 åringene kjøper mer enn 50+, 4-6 års utdanning kjøper for mindre enn de med høyest utdanning	Under 10.000 kr: Mellomstore kommuner (5-20.000 innbyggere) kjøper mindre enn i de store byene Over 10.000 kr: De med inntekt under 1 mill kr kjøper mindre enn de med inntekt over 1 mill kroner
Hvem er mest tilbøyelig til å kjøpe svart?	Det er mer sannsynlig at en mann og personer under 50 år er tilbøyelig til å kjøpe svart arbeid.	Det er mindre sannsynlig at en med lav inntekt er tilbøyelig til å kjøpe svart arbeid

Alle kan være en kjøper av svart arbeid

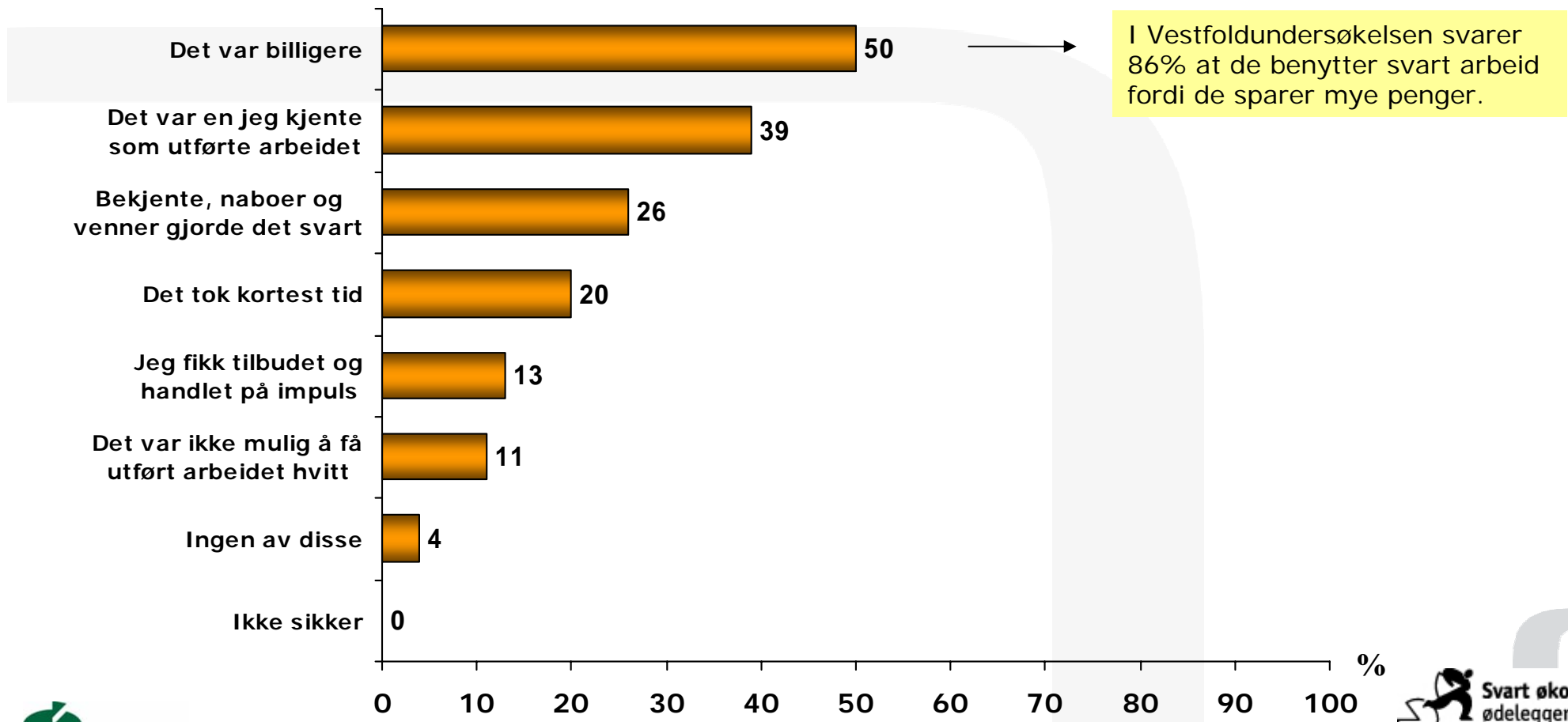
- Kjøp av svart arbeid kan i liten grad forklares med kjønn, alder, inntekt, utdanning eller hvor man bor. Med andre ord hvis du visste alle disse opplysningene om en person, ville du i svært liten grad vært flinkere til å plukke ut en kjøper av svart arbeid enn den som plukket ut 13 av 100 rent tilfeldig.
- Det fremkommer likevel noen sammenhenger som i noen grad forklarer hvem som er kjøpere av svart arbeid:
 - Menn, personer i alderen 40-49 år, personer bosatt i større byer og folk med høy inntekt er de største kjøperne
 - Svart arbeid består av ulike tjenester med forskjellige kjøpegrupper og forskjeller på tilbudssiden. Kvinner kjøper derfor i høyere grad renholds- og dagmammatjenester, de yngste kjøper i mindre grad håndverkertjenester (færre eier egen bolig)
 - Svart arbeid virker til å øke forskjellen mellom lav- og høyinntektsgrupper
- I European Social Survey kom de til at det er større sannsynlighet for at en som har høy utdanning kjøper svart enn en som har lav utdanning, at menn er mer tilbøyelige til å kjøpe svart enn kvinner, og at personer over 60 og under 30 år er minst tilbøyelige til å kjøpe svart.
 - Resultatene samsvarer med våre funn:
 - Flere av de som har fra 0 – 6 års utdanning enn de som har mer enn 6 års utdanning har **ikke** vurdert å kjøpe svart arbeid
 - Flere menn enn kvinner vil svært sannsynlig kjøpe svart arbeid hvis de blir tilbudt dette

Halvparten av de som kjøper svart arbeid oppgir at
begrunnelsen for å kjøpe svart var at det var billigere
For 39 prosent var det en de kjente som utførte arbeidet

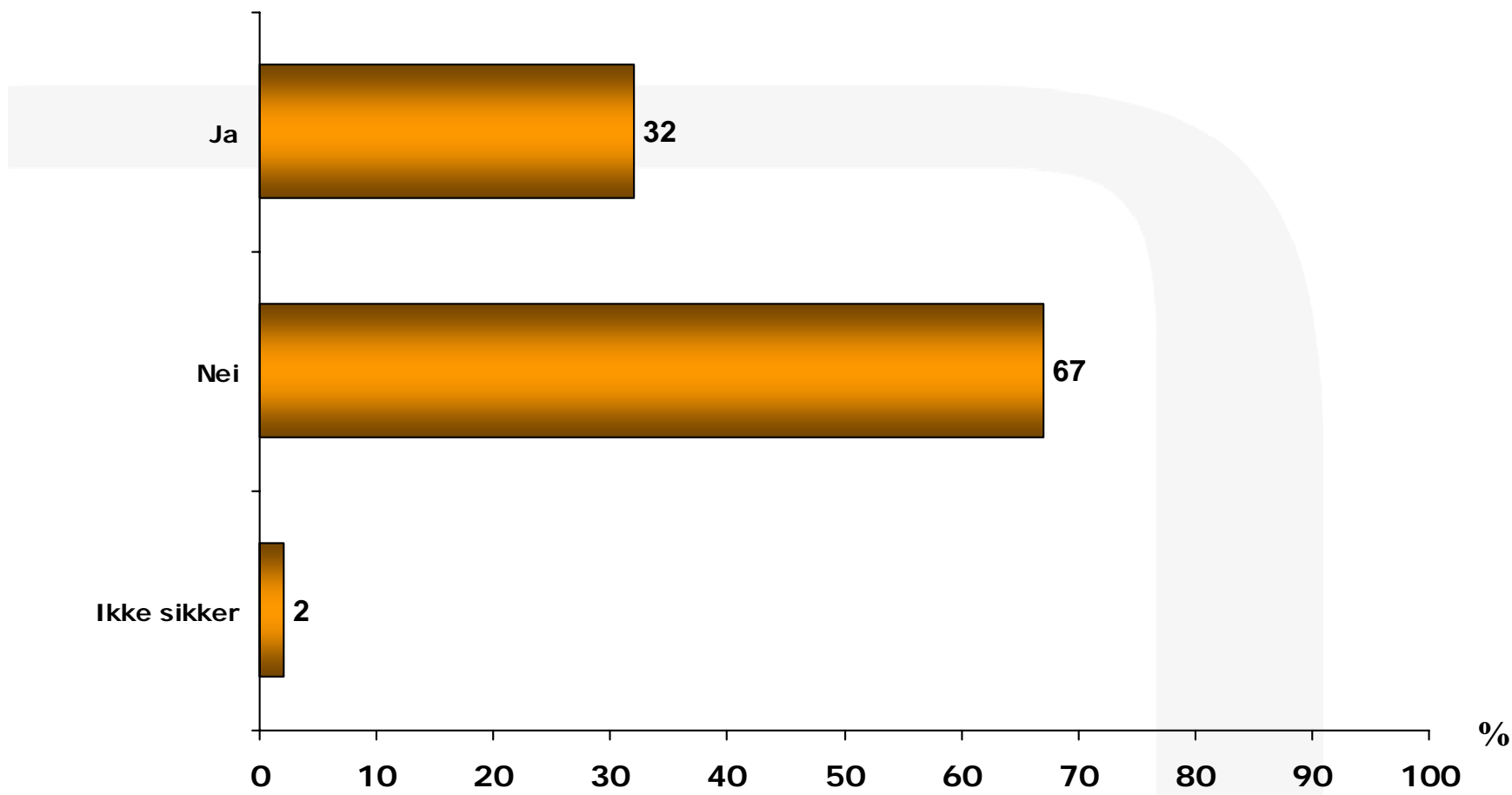
HVIS KJØPT SVART ARBEID (JA PÅ SPM 1)
Spm 4. Hvilken av følgende begrunnelser vil du si var hovedgrunnen til at du valgte å kjøpe svart arbeid? (N=93)

67 prosent av de som har kjøpt svart arbeid sjekket *ikke* markedsprisen før de handlet svart sist

HVIS KJØPT SVART ARBEID (SVART JA PÅ SPM 1 ELLER SPM 2)
Spm. 9: Sist gang du kjøpte svart arbeid sjekket du da prisen på tilsvarende arbeid hvitt? (N=126)

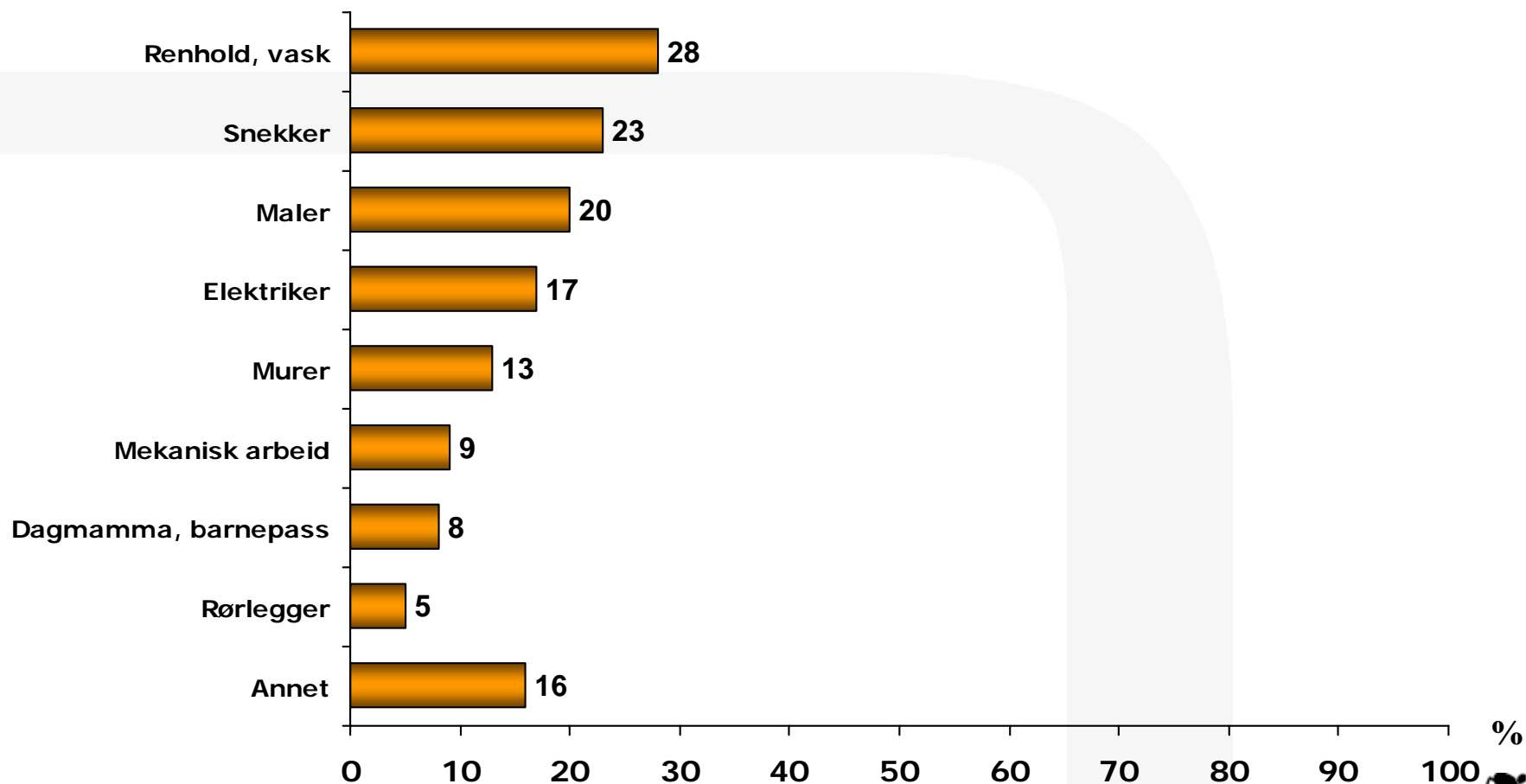
Hva kjennetegner atferden til dem som kjøper svart arbeid?

Flest av de som har kjøpt svart arbeid har kjøpt renhold, færrest har kjøpt rørleggerarbeid

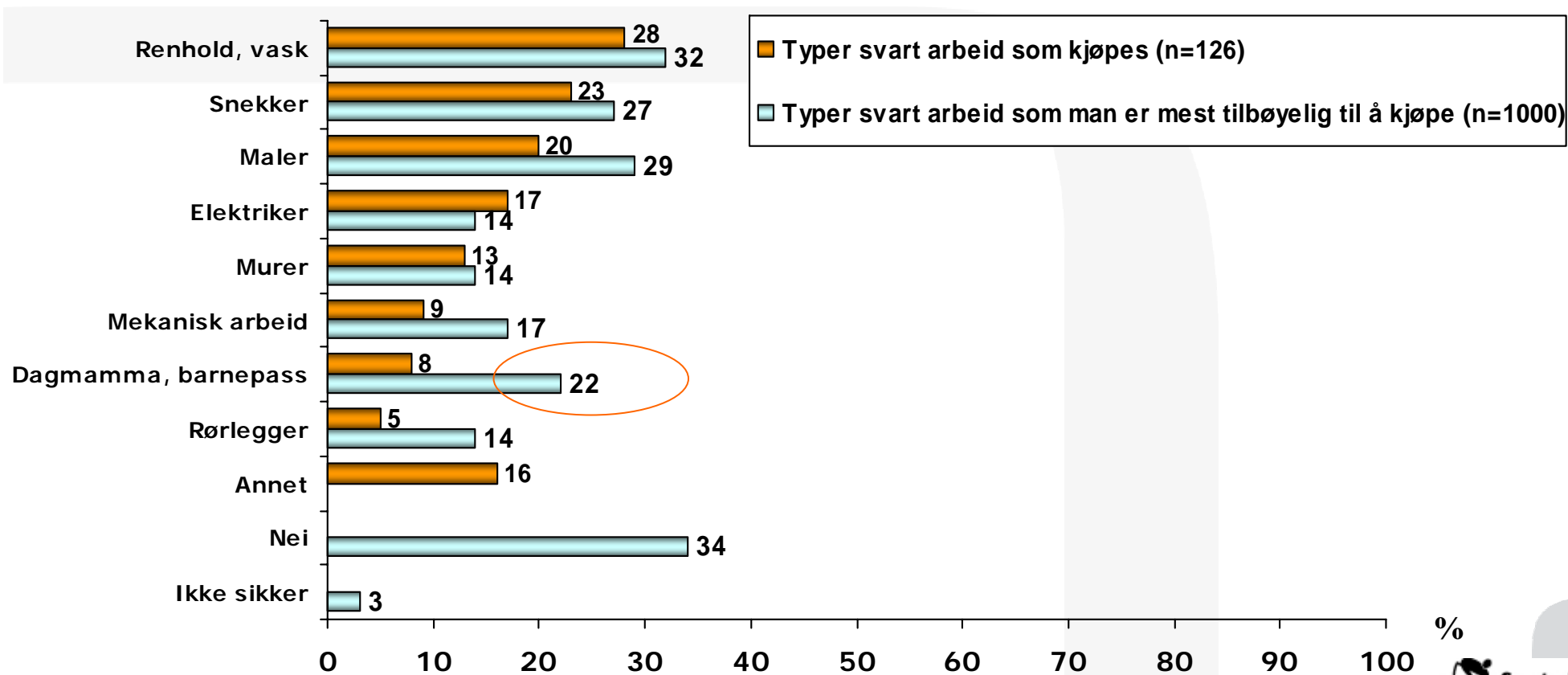
HVIS KJØPT SVART ARBEID (SVART JA PÅ SPM 1 ELLER SPM 2)
Spm. 5: Hvilke av følgende typer arbeid har du kjøpt svart? (N=126)

Vi ser at det som kjøpes svart er det man er mest tilbøyelige til å kjøpe svart, men det er flere som kunne være tilbøyelige til å kjøpe dagmamma/barnepass svart enn som faktisk gjør det

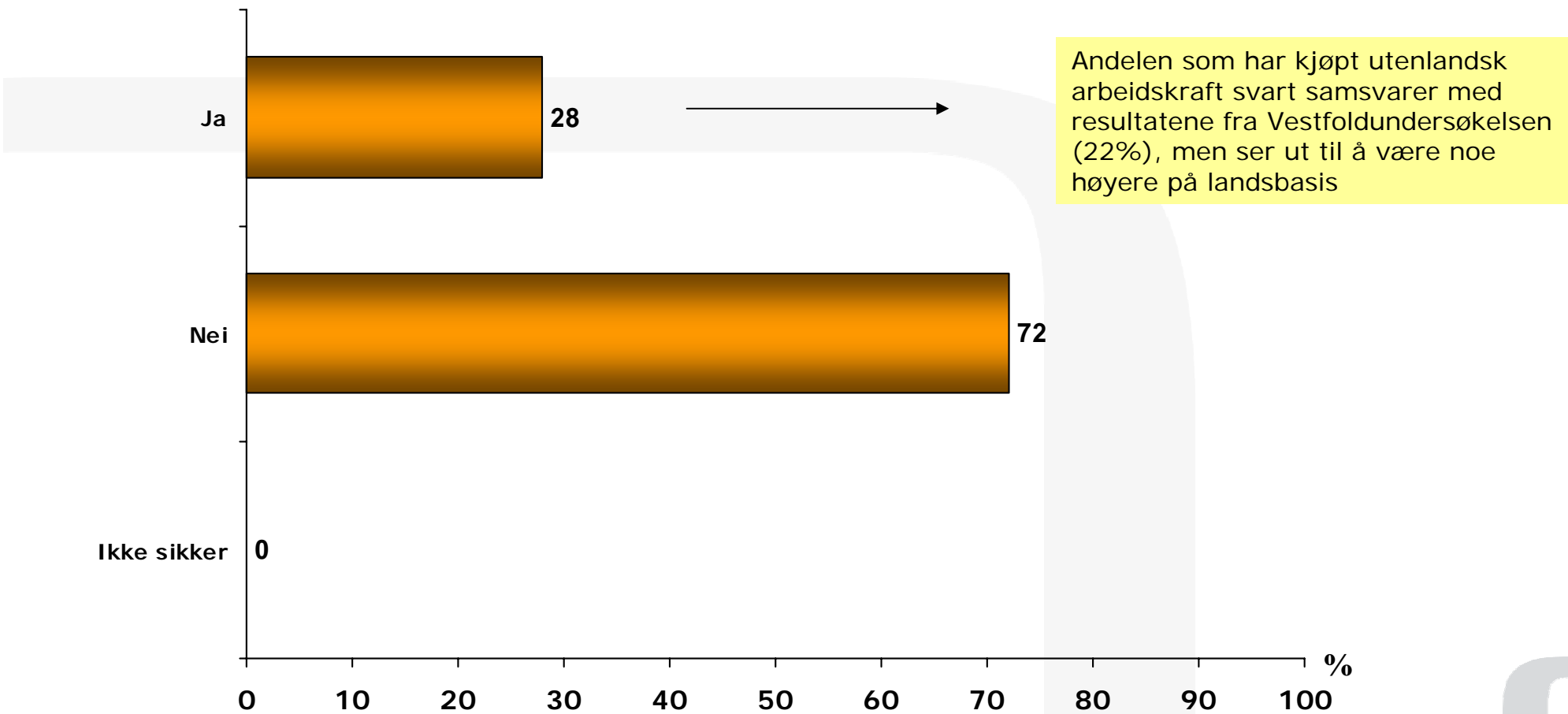
HVIS KJØPT SVART ARBEID (SVART JA PÅ SPM 1 ELLER SPM 2)
Spm. 5: Hvilke av følgende typer arbeid har du kjøpt svart? (N=126)
Spm. 13: Er det noen av følgende områder du kan være mer tilbøyelig til å kjøpe svart arbeid innenfor enn andre? I så fall, hvilke av følgende områder er det? (N=1000)

Av de som har kjøpt svart arbeid i løpet av de to siste årene, er det 28 prosent som har kjøpt utenlandsk arbeidskraft svart

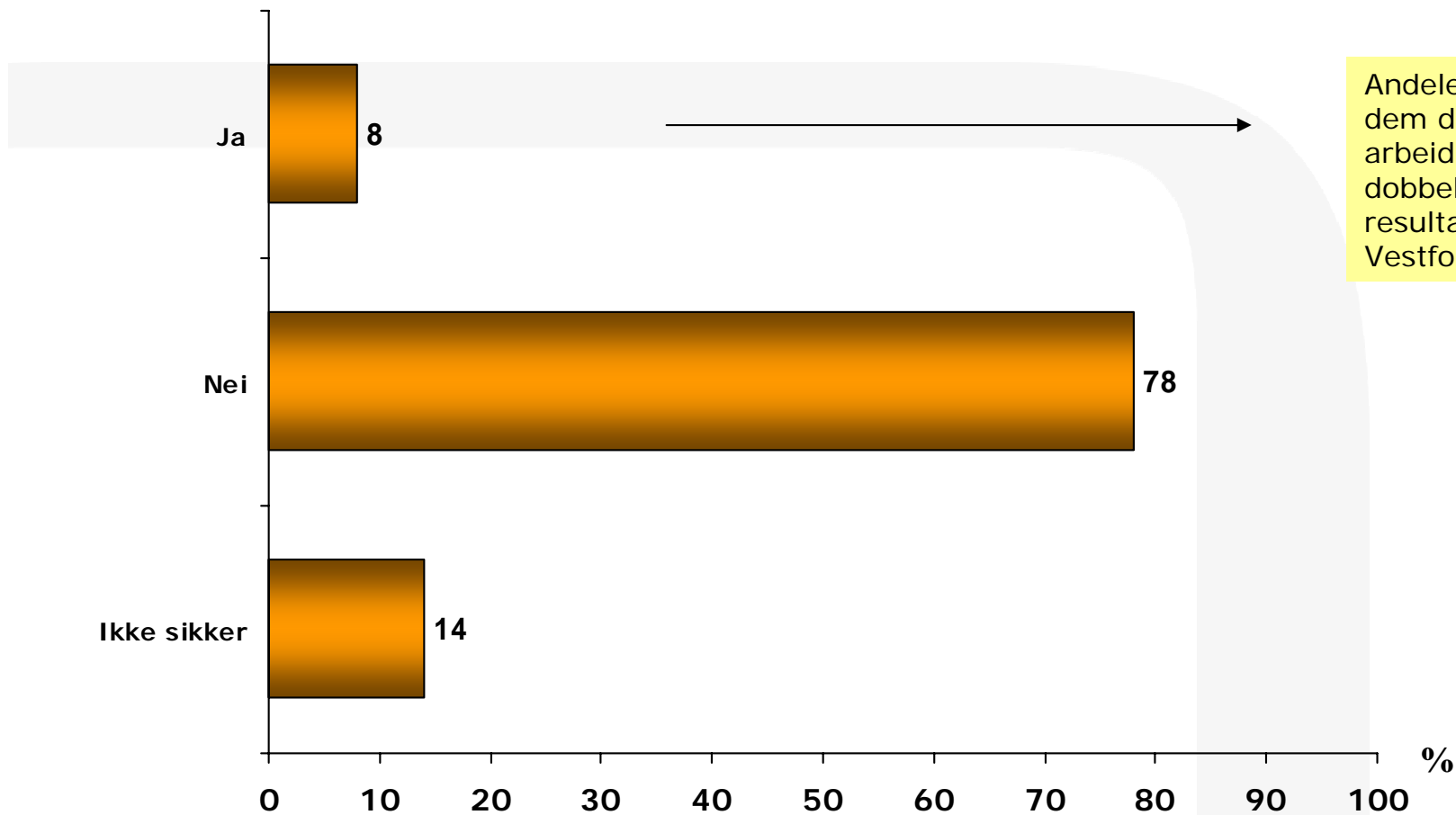
HVIS KJØPT SVART ARBEID (SVART JA PÅ SPM 1 ELLER SPM 2)
Spm. 6a: Har du kjøpt utenlandsk arbeidskraft svart i løpet av de siste to årene? (N=126)

Av de som har kjøpt svart arbeid i løpet av de to siste årene, er det 8 prosent som har kjøpt svart arbeid av personer de vet mottar trygd

HVIS KJØPT SVART ARBEID (SVART JA PÅ SPM 1 ELLER SPM 2)
Spm. 6b: Kjenner du til om noen av personene som du har kjøpt svart arbeid fra, i løpet av de to siste årene, har mottatt trygd mens de arbeidet for deg? (N=126)

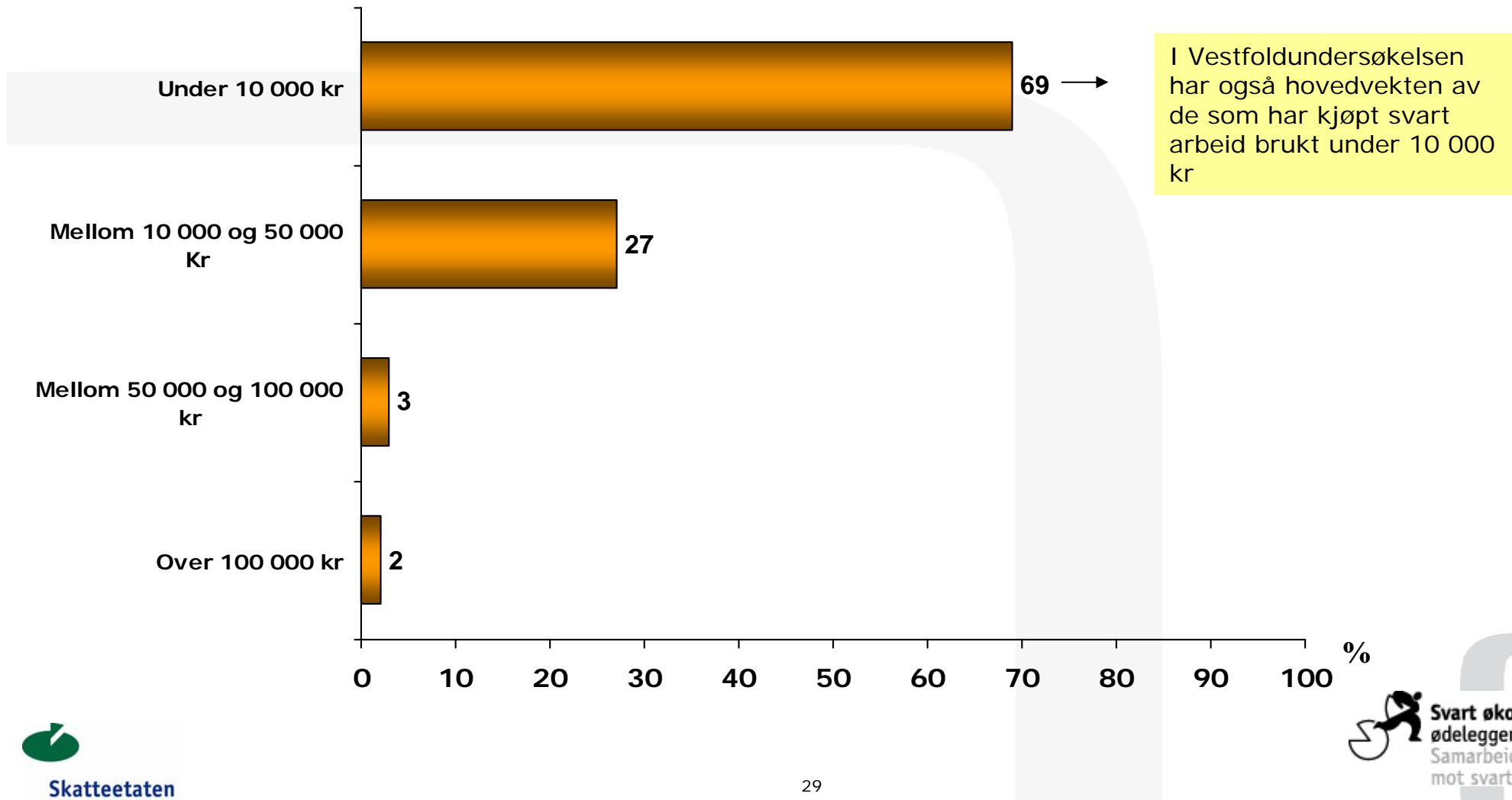

Andelen som kjenner til at dem de har kjøpt svart arbeid av går på trygd er dobbelt så høy som resultatene fra Vestfoldundersøkelsen (4%)

De fleste av de som har kjøpt svart arbeid har brukt under 10 000 kr på dette de to siste årene, de øvrige har brukt mellom 10.000 og 100.000 kr

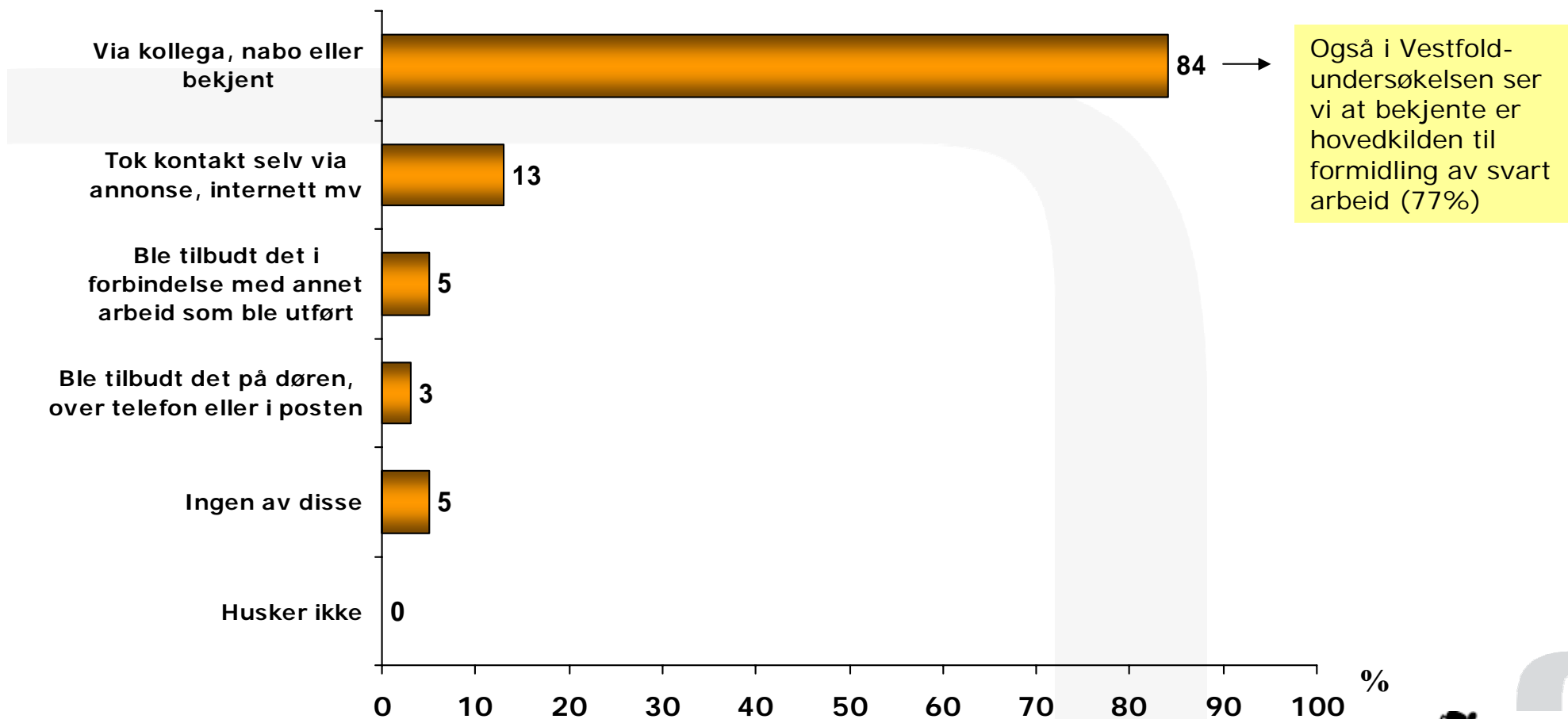
HVIS KJØPT SVART ARBEID (SVART JA PÅ SPM 1 ELLER SPM 2)
Spm. 7: Kan du anslå hvor mye du i løpet av de to siste årene har brukt på svart arbeid? (N=126)

Svart arbeid formidles først og fremst via kollegaer, naboer eller bekjente

HVIS KJØPT SVART ARBEID (SVART JA PÅ SPM 1 ELLER SPM 2)
Spm. 8: På hvilken av følgende måter kom du i kontakt med dem som tilbød svart arbeid? (N=126)

Også i Vestfoldundersøkelsen ser vi at bekjente er hovedkilden til formidling av svart arbeid (77%)

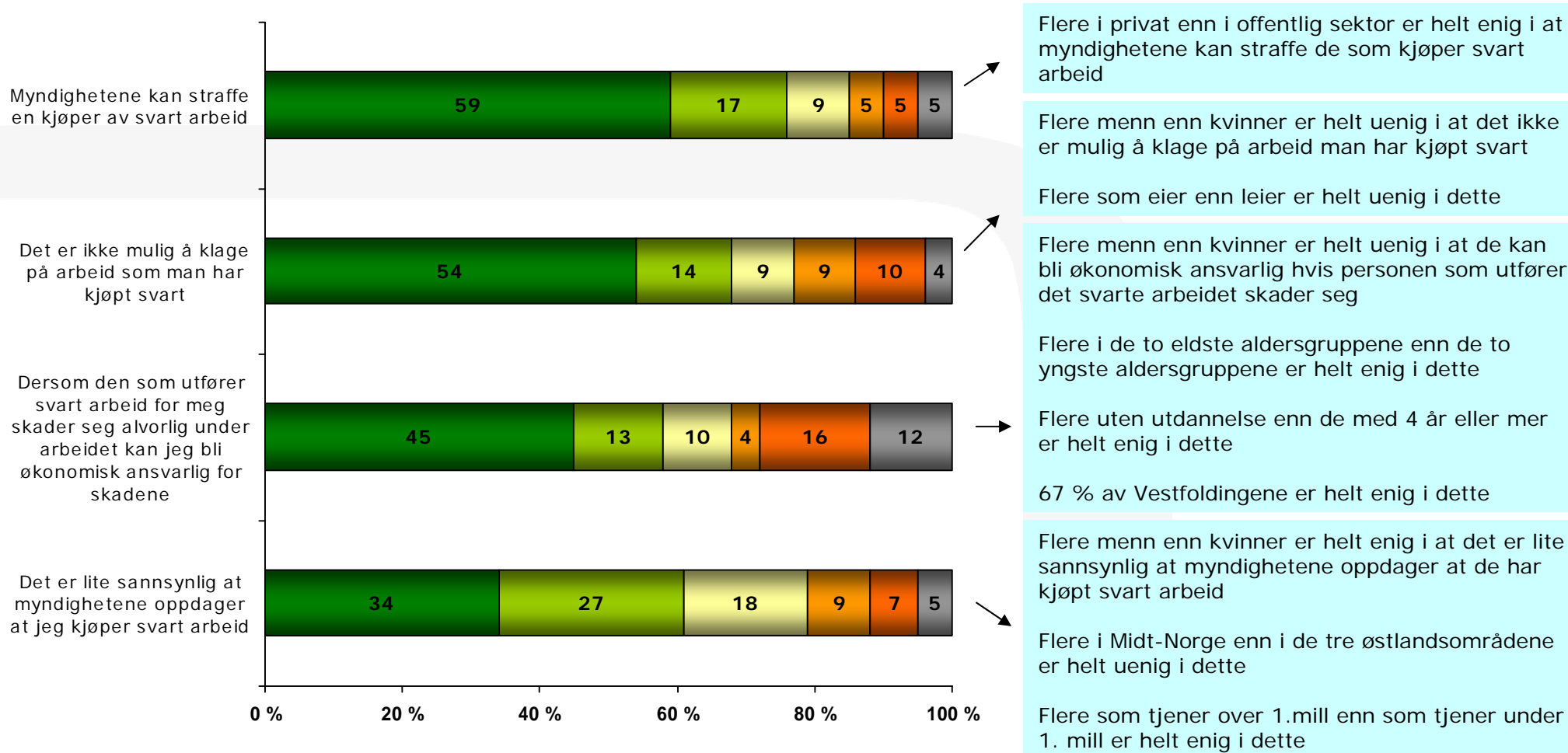
Holdninger til kjøp av svart arbeid

De aller fleste ser ut til å kjenne til hva som kan skje dersom de kjøper svart arbeid

Spm. 11 b), a), j), i): Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander: (N=1000)

Flere i privat enn i offentlig sektor er helt enig i at myndighetene kan straffe de som kjøper svart arbeid

Flere menn enn kvinner er helt uenig i at det ikke er mulig å klage på arbeid man har kjøpt svart

Flere som eier enn leier er helt uenig i dette

Flere menn enn kvinner er helt uenig i at de kan bli økonomisk ansvarlig hvis personen som utfører det svarte arbeidet skader seg

Flere i de to eldste aldersgruppene enn de to yngste aldersgruppene er helt enig i dette

Flere uten utdanning enn de med 4 år eller mer er helt enig i dette

67 % av Vestfoldingene er helt enig i dette

Flere menn enn kvinner er helt enig i at det er lite sannsynlig at myndighetene oppdager at de har kjøpt svart arbeid

Flere i Midt-Norge enn i de tre østlandsområdene er helt uenig i dette

Flere som tjener over 1.mill enn som tjener under 1. mill er helt enig i dette

■ Helt enig ■ Delvis enig ■ Verken enig eller uenig ■ Delvis uenig ■ Helt uenig ■ Ikke sikker

De bevisste kjøperne av svart arbeid ser ut til å ha forholdsvis god kunnskap om hva de risikerer, men de tror ikke de vil bli oppdaget

Andelen som er enige i påstandene fordelt på de ulike befolkningsgruppene

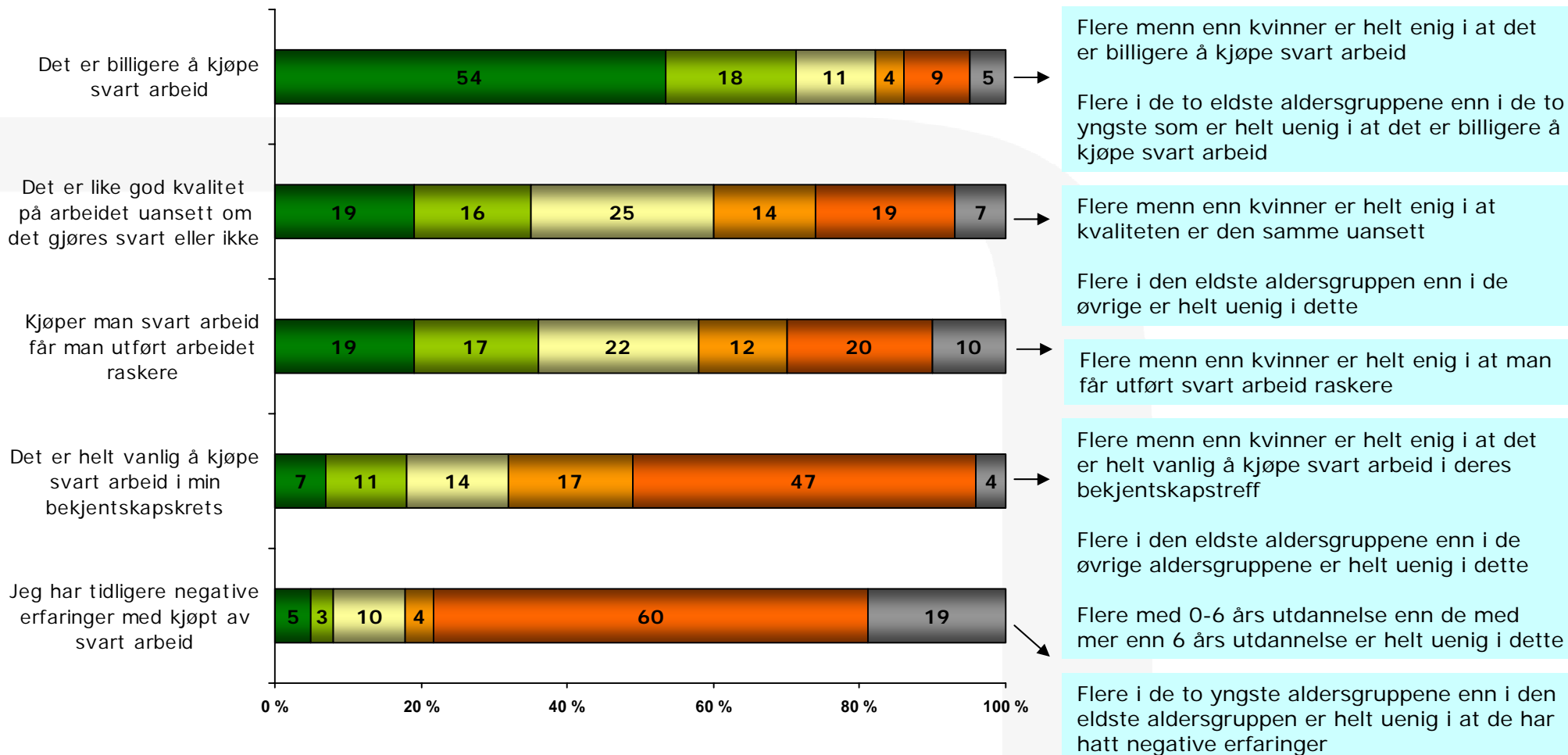
Påstand	Bevisste	Ubevisste	Usikre	Prinsipielle
Det er ikke mulig å klage på arbeid kjøpt svart	40%	41%	68%	75%
Myndighetene kan straffe en kjøper av svart arbeid	62%	83%	73%	82%
Dersom den som utfører svart arbeid skader seg alvorlig under arbeidet kan jeg bli økonomisk ansvarlig	58%	38%	60%	63%
Det er lite sannsynlig at myndighetene oppdager at jeg kjøper svart arbeid	71%	72%	67%	56%
Antall i hver gruppe	48	27	563	362

De **bevisste** har kjøpt svart arbeid og vil sannsynligvis gjøre det igjen i fremtiden
 De **ubevisste** har kjøpt svart arbeid (etter å ha fått def.) og vil sannsynligvis kjøpe igjen eller er usikker på det
 De **prinsipielle** har ikke vurdert å kjøpe svart arbeid og vil heller ikke gjøre det i fremtiden
 De **usikre** er alle andre mulige kombinasjoner som ikke har kjøpt eller sagt de ikke vil vurdere det i fremtiden

Å kjøpe svart arbeid sees på som noe som er *billig*, men kvaliteten og leveringstiden er det delte meninger om

Spm. 11, c), e), l), g), h): Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander: (N=1000)

Flere menn enn kvinner er helt enig i at det er billigere å kjøpe svart arbeid

Flere i de to eldste aldersgruppene enn i de to yngste som er helt uenig i at det er billigere å kjøpe svart arbeid

Flere menn enn kvinner er helt enig i at kvaliteten er den samme uansett

Flere i den eldste aldersgruppen enn i de øvrige er helt uenig i dette

Flere menn enn kvinner er helt enig i at man får utført svart arbeid raskere

Flere menn enn kvinner er helt enig i at det er helt vanlig å kjøpe svart arbeid i deres bekjentskapskrets

Flere i den eldste aldersgruppene enn i de øvrige aldersgruppene er helt uenig i dette

Flere med 0-6 års utdanning enn de med mer enn 6 års utdanning er helt uenig i dette

Flere i de to yngste aldersgruppene enn i den eldste aldersgruppen er helt uenig i at de har hatt negative erfaringer

De bevisste kjøperne av svart arbeid mener å kjøpe svart er billigere, har like god kvalitet og har kortere leveringstid

Andelen som er enige i påstandene fordelt på de ulike befolkningsgruppene

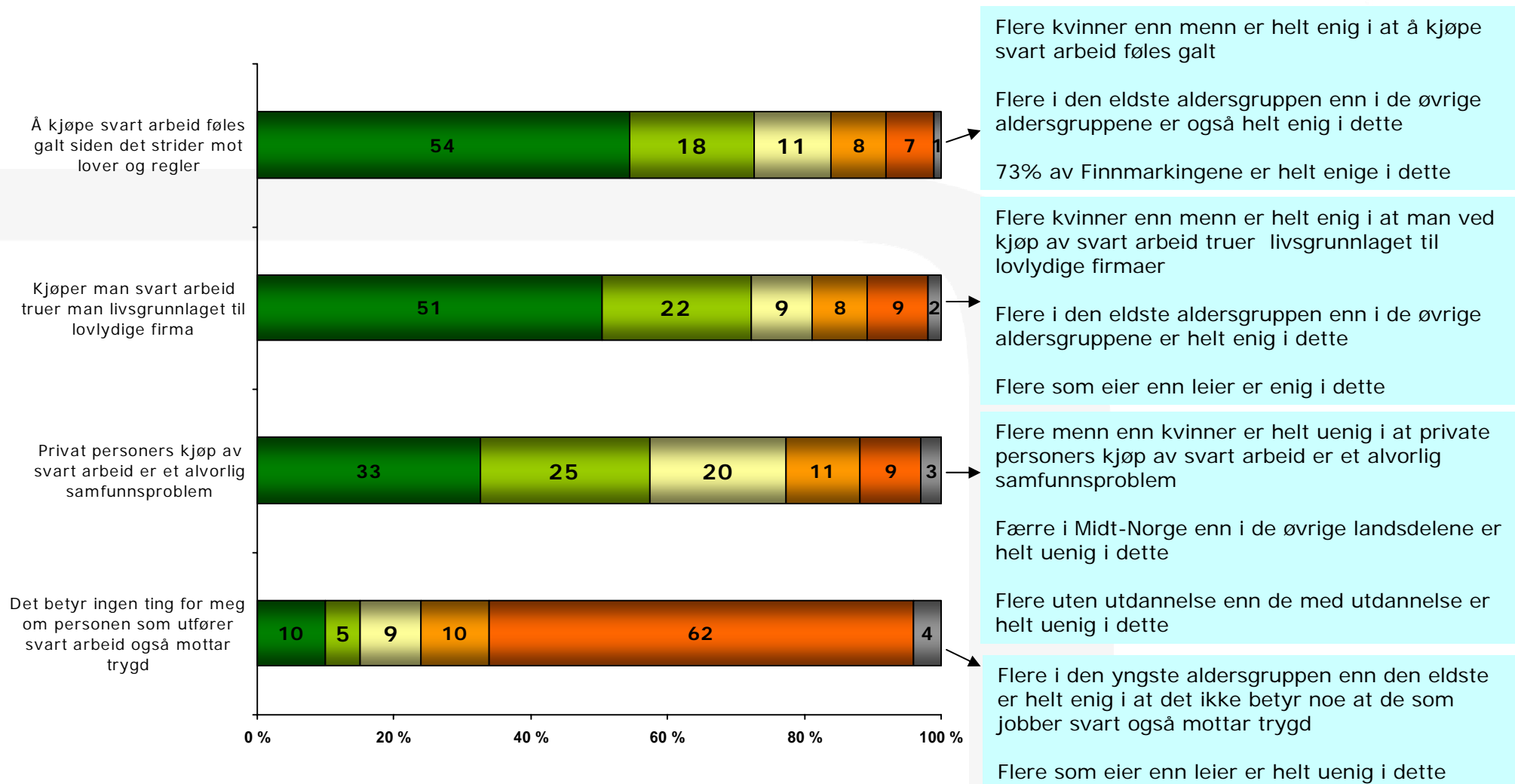
Påstand	Bevisste	Ubevisste	Usikre	Prinsipielle
Det er billigere å kjøpe svart arbeid	88%	86%	76%	62%
Det er like god kvalitet på arbeidet uansett om det gjøres svart eller ikke	67%	45%	36%	26%
Det er helt vanlig å kjøpe svart arbeid i min bekjentskapskrets	48%	38%	18%	8%
Jeg har tidligere negative erfaringer med kjøp av svart arbeid	12%	14%	10%	6%
Kjøper man svart arbeid får man utført arbeidet raskere	69%	38%	38%	27%
Antall i hver gruppe	48	27	563	362

De **bevisste** har kjøpt svart arbeid og vil sannsynligvis gjøre det igjen i fremtiden
 De **ubevisste** har kjøpt svart arbeid (etter å ha fått def.) og vil sannsynligvis kjøpe igjen eller er usikker på det
 De **prinsipielle** har ikke vurdert å kjøpe svart arbeid og vil heller ikke gjøre det i fremtiden
 De **usikre** er alle andre mulige kombinasjoner som ikke har kjøpt eller sagt de ikke vil vurdere det i fremtiden

Mange har barrierer mot å kjøpe svart arbeid

Spm. 11 f), m), k), d): Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander: (N=1000)

Flere kvinner enn menn er helt enig i at å kjøpe svart arbeid føles galt

Flere i den eldste aldersgruppen enn i de øvrige aldersgruppene er også helt enig i dette

73% av Finnmarkingene er helt enige i dette

Flere kvinner enn menn er helt enig i at man ved kjøp av svart arbeid truer livsgrunnlaget til lovlydige firmaer

Flere i den eldste aldersgruppen enn i de øvrige aldersgruppene er helt enig i dette

Flere som eier enn leier er enig i dette

Flere menn enn kvinner er helt uenig i at private personers kjøp av svart arbeid er et alvorlig samfunnsproblem

Færre i Midt-Norge enn i de øvrige landsdelene er helt uenig i dette

Flere uten utdanning enn de med utdanning er helt uenig i dette

Flere i den yngste aldersgruppen enn den eldste er helt enig i at det ikke betyr noe at de som jobber svart også mottar trygd

Flere som eier enn leier er helt uenig i dette

■ Helt enig ■ Delvis enig ■ Verken enig eller uenig ■ Delvis uenig ■ Helt uenig ■ Ikke sikker

De prinsipielle mener det å kjøpe svart arbeid er galt og at det er et alvorlig samfunnsproblem

Andelen som er enige i påstandene fordelt på de ulike befolkningsgruppene

Påstand	Bevisste	Ubevisste	Usikre	Prinsipielle
Det betyr ingen ting for meg om personen som utførere svart arbeid også mottar trygd	15%	17%	14%	10%
Å kjøpe svart arbeid føles galt siden det strider mot lover og regler	35%	66%	69%	85%
Kjøper man svart arbeid truer man livsgrunnlaget til lovlydige firmaer	31%	45%	70%	86%
Private personers kjøp av svart arbeid er et alvorlig samfunnsproblem	39%	59%	54%	72%
Antall i hver gruppe	48	27	563	362

De **bevisste** har kjøpt svart arbeid og vil sannsynligvis gjøre det igjen i fremtiden
 De **ubevisste** har kjøpt svart arbeid (etter å ha fått def.) og vil sannsynligvis kjøpe igjen eller er usikker på det
 De **prinsipielle** har ikke vurdert å kjøpe svart arbeid og vil heller ikke gjøre det i fremtiden
 De **usikre** er alle andre mulige kombinasjoner som ikke har kjøpt eller sagt de ikke vil vurdere det i fremtiden

Både i denne undersøkelsen og i Vestfoldundersøkelsen svarer over halvparten at privatpersoners kjøp av svart arbeid er et alvorlig samfunnsproblem

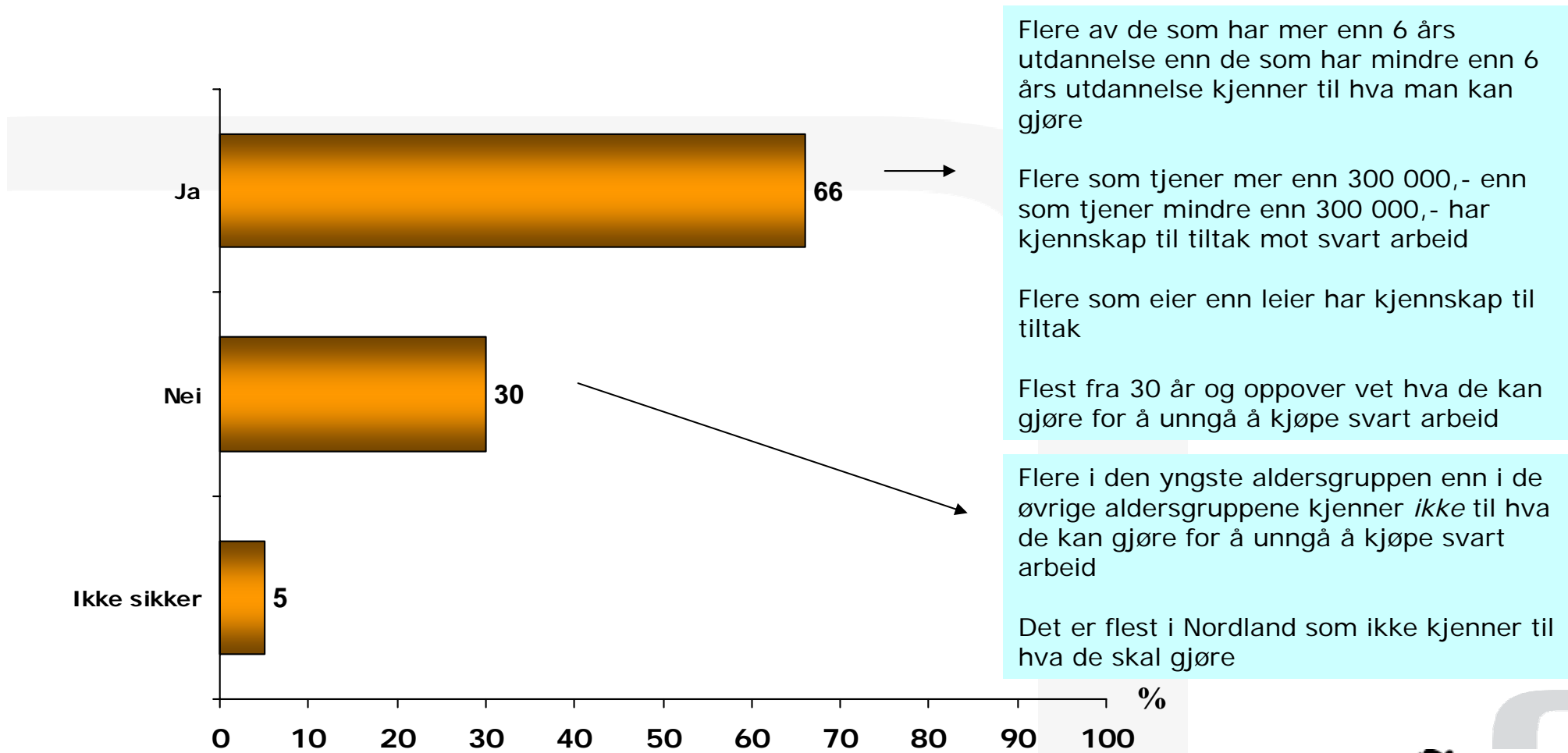

- I Vestfold undersøkelsen ble innbyggerne spurt om de var enig eller uenig i påstanden: "Private personer sin bruk av svart arbeidskraft er et alvorlig samfunnsproblem"
- I denne undersøkelsen ble befolkningen spurt om de var enig eller uenig i påstanden: "Private personers kjøp av svart arbeid er et alvorlig samfunnsproblem"
- Det er altså en nyanse forskjell i formuleringen i tillegg til at datainnsamlingsmetoden er forskjellig
- Resultatene fra Vestfoldundersøkelsen i 2006 samsvarer med funnene fra denne undersøkelsen, men ser vi på resultatene fra Vestfold fylke i denne undersøkelsen fremgår det derimot at andelen som er enig i påstanden er 11 prosentpoeng høyere enn ved Vestfoldundersøkelsen
 - Forklaringsfaktorene er:
 - Forskjellig spørsmålsformulering
 - Forskjellige datainnsamlingsteknikken
 - Kampanjen i Vestfold kan ha medført en holdningsendring

30 prosent oppgir at de *ikke* vet hva de skal gjøre for å unngå å kjøpe svart arbeid

Spm. 14: Kjenner du til hva du kan gjøre for å unngå å kjøpe svart arbeid? (N=1000)

Det ser ut til at de bevisste og de prinsipielle vet hva de skal gjøre for å unngå å kjøpe svart, mens blant de ubevisste og usikre finner vi flere som ikke er sikre på hva de skal gjøre

Kjenner du til hva du kan gjøre for å unngå å kjøpe svart arbeid?

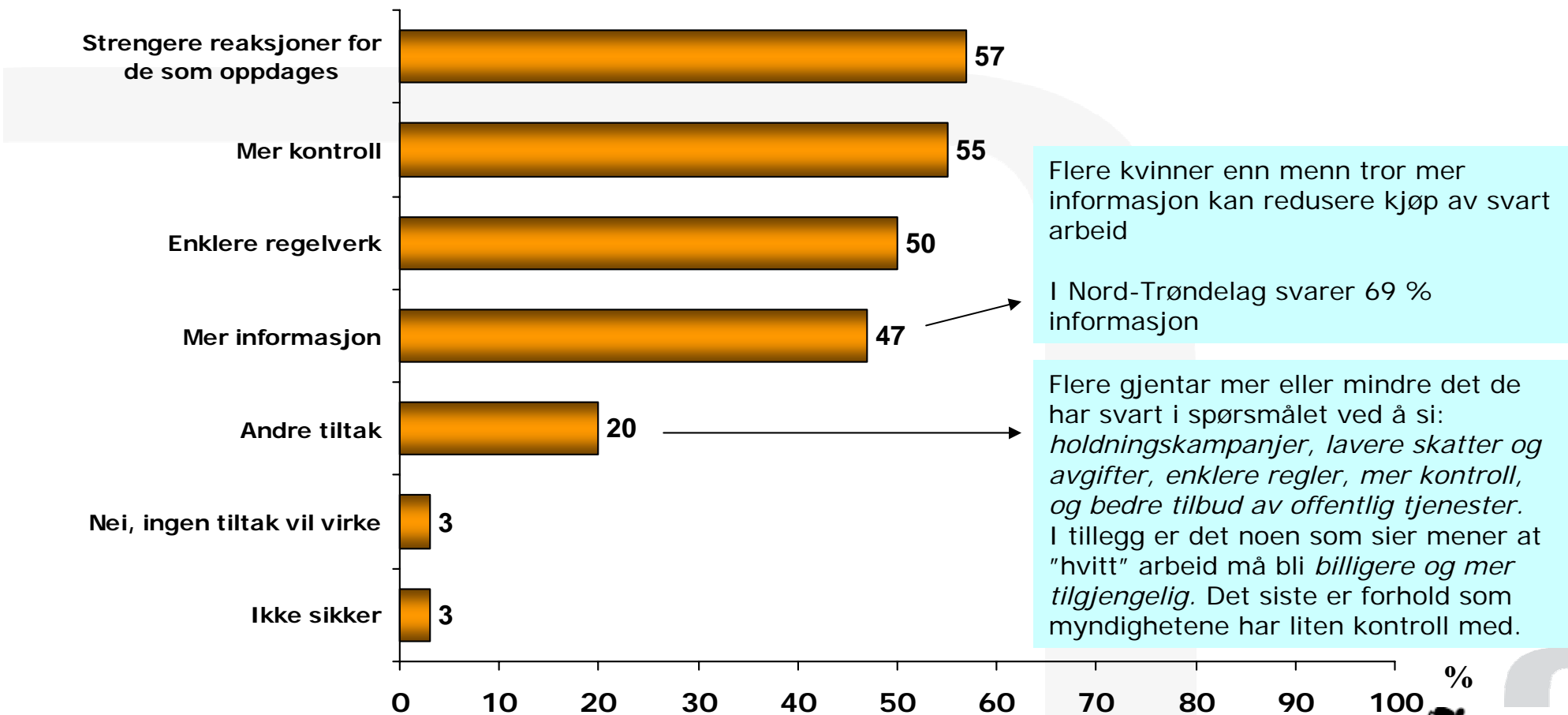
Påstand	Bevisste	Ubevisste	Usikre	Prinsipielle
Ja	69%	50%	62%	71%
Nei	31%	42%	32%	25%
Ikke sikker	0%	8%	6%	4%
Antall i hver gruppe	48	27	563	362

De **bevisste** har kjøpt svart arbeid og vil sannsynligvis gjøre det igjen i fremtiden
 De **ubevisste** har kjøpt svart arbeid (etter å ha fått def.) og vil sannsynligvis kjøpe igjen eller er usikker på det
 De **prinsipielle** har ikke vurdert å kjøpe svart arbeid og vil heller ikke gjøre det i fremtiden
 De **usikre** er alle andre mulige kombinasjoner som ikke har kjøpt eller sagt de ikke vil vurdere det i fremtiden

Befolkningen har tro på at de fleste tiltak som er listet opp for dem kan bidra til å redusere privatpersoners kjøp av svart arbeid

Spm. 15: Tror du noen av følgende tiltak kan være med på å redusere private personers kjøp av svart arbeid? (N=1000)

Flere kvinner enn menn tror mer informasjon kan redusere kjøp av svart arbeid

I Nord-Trøndelag svarer 69 % informasjon

Flere gjentar mer eller mindre det de har svart i spørsmålet ved å si: *holdningskampanjer, lavere skatter og avgifter, enklere regler, mer kontroll, og bedre tilbud av offentlig tjenester.* I tillegg er det noen som sier mener at "hvitt" arbeid må bli *billigere og mer tilgjengelig*. Det siste er forhold som myndighetene har liten kontroll med.

De bevisste tror først og fremst på en forenkling av regelverket, mens de prinsipielle har mer tro på mer kontroll og strengere reaksjoner

De bevisste har mindre tro på at informasjon kan virke enn øvrige grupper

Tror du noen av følgende tiltak kan være med på å redusere private personers kjøp av svart arbeid?

Påstand	Bevisste	Ubevisste	Usikre	Prinsipielle
Mer kontroll	31%	44%	53%	61%
Enklere regelverk	60%	58%	50%	48%
Mer informasjon	27%	50%	46%	51%
Strengere reaksjoner for de som oppdages	31%	42%	57%	68%
Andre tiltak	38%	31%	21%	15%
Nei, ingen tiltak vil virke	4%	4%	3%	3%
Ikke sikker	0%	4%	4%	3%
Antall i hver gruppe	48	27	563	362

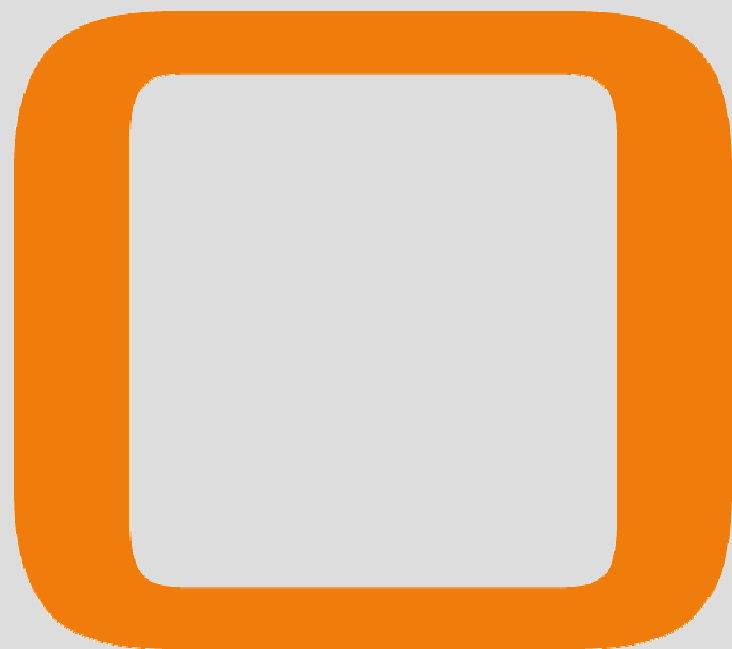
De **bevisste** har kjøpt svart arbeid og vil sannsynligvis gjøre det igjen i fremtiden

De **ubevisste** har kjøpt svart arbeid (etter å ha fått def.) og vil sannsynligvis kjøpe igjen eller er usikker på det

De **prinsipielle** har ikke vurdert å kjøpe svart arbeid og vil heller ikke gjøre det i fremtiden

De **usikre** er alle andre mulige kombinasjoner som ikke har kjøpt eller sagt de ikke vil vurdere det i fremtiden

SAMFUNN MERKEVARE FREMTID